

VII

Euskadi Irratiko Artxiboa

Iñigo Ceberio

Euskadi Irratiko Fonotekako Arduraduna
Responsable de la Fonoteca de Euskadi Irratia

Laburpena: Eusko Irratiko artxibo historikoa digitalizatzeko prozesua 1996an hasi zen. Garai hartan aitzindariak izan ziren euren dokumentuak modu digitalean artxibatzean. Artxiboaren baloreak programazio historikoan eta fonoteka digitalean datza. Batetik, programazio historikoak, elkarrizketak, kronikak, saio esanguratsuak biltzen ditu; azken finean, 1982-2008 urte bitarteko gure herriaren memoria historikoa. Fonoteka digitala, bestetik, biniloak, CDak eta zinta analogikoak digitalizatzeko lan handiaren ondorioa da.

Resumen: El proceso de digitalización de Eusko Irratia comenzó en 1996, estableciéndose como referencia al archivar los documentos en formato digital. El principal valor del archivo reside en la programación histórica y la fonoteca digital. De un lado, la programación histórica recoge las entrevistas, crónicas y programas más destacados, al fin y al cabo, constituye la memoria histórica de nuestro pueblo de 1982 a 2008. Por otro lado, la fonoteca digital es el resultado del laborioso trabajo de digitalizar vinilos, CDs y cintas analógicas.

Eusko Irratiko Soinu Artxiboa bere osotasunean (batez ere Radio Vitoria bere 50 urterekin), Euskal Herriko garrantzitsuen delako esan genezake, bai bolumen aldetik, baita gordeta dituen dokumentuen aberastasun eta interesagatik.

Argi daukagu ondare hau erabat digitalizatu behar dela; bere garaian grabatutako euskarriek ez dute denbora luzean iraungo eta (zinta magnetofonikoak, kaseteak).

Artxibo zerbitzua fonoteka bat, liburutegi txiki bat (musika liburu eta aldizkarietako osatua) eta datu base batez osatua dago. Lanpostu guztietatik kontsultagarria da.

Orain dela sei hilabete dokumentu fisiko guztiak **biltegi** batean sartu ditugu. Zinta irekiak, CDak, biniloak etab. Orain egunean hiru aldiz jaisten gara biltegiara, baina Musika Zerbitzariari esker, oso eskari gutxi ditugu.

Ahots artxiboa eskura dugu CD-Rom eta Disko Gogorretan, nahiz eta on-line ez egon. (Aurten dena disko gogor batean sartu nahi dugu).

Gordetzen ditugun **fondoak** hauek dira: Euskadi Irratia, Gaztea eta EITB Musikak sortzen dituzten informatibo eta programetako dokumentuak; musika komertziala eta guk egindako grabazio musikalak: Jazz Jaialdiak, Euskadiko Orkestraren abonamendu kontzertuak, Donostiako Hamabostaldia etab.

Soinu Artxiboa

A) *Oinarrizko Ondarea*

Fonoteka

44.250 euskarri ditu momentu honetan (300.000 kantatik gora). Bertan musika komertzial guztia gordetzen dugu: CD, LP, Single, Kasete etab. Hau dena kudeatzeko, EITBko Informatika sailak, gure eskaerekin landutako «Fonoteka» deritzan datu basea dugu.

Grabazioak

Euskadi Irratiak grabatutako 700 kontzertu ditugu. Euskadiko Orkestraren abonamendu kontzertu guztiak (1982-2008), Hamabostaldia, Donostiako eta Gasteizko Jazzaldia, Euskal Kantarien Jaialdiak (24 ordu euskaraz).

Hauek oraindik zinta magnetofoniko, VHS eta DATean gordetzen ditugu, nahiz eta asko digitalizatuta eduki. Honetarako ere datu base berezia dugu.

Ahots Artxiboa

Euskadi Irratia + Gaztea Irratiaren programa eta ahots korteak gordetzen dituen datu basea da. Informatiboetako artxiboa 4.000 orduetik gorakoa da. Beste hainbat ordu programa eta elkarrizketa, saio berezi etab.

B) *Bestelako fondoak:*

Musika Zerbitzaria: 68.000 soinu artxibo «on-line» ditu. Euskal Musika, Pop, Klasikoa, Jazz eta Zine musikaz osatua. Edonork kontsulta dezake Miramon edo Bilboko egoitzetan, erredakzioko edozein postutik.

Digitalizatutako LP eta CDen zerbitzaria: 10.000 diskoz osatua (120.000 kantatik gora). Bertan soinuaz gain, karatula eta Interneten aurkitu daitekeen informazio osagarria eransten diogu. Ez dago on-line oraindik.

Bertso Artxiboa: *Knosys* sisteman egindako datu basea da. Gure ondare garrantzitsuenetako bat, bakarra baita da Euskal Herri osoan.

Mujikaren Euskal Perlak (MEP). Katalogazio sistema berezia Portu behar izan genuen. (Denetara 1.500 orduetik gora).

Dramatikoak: *Babilonia, 15 Egun Urgainen, Maloney Detektibea, Xanti Taxi, 60 Eskaloi.*

Zaragozako Fondoak: 5.000 LP Musika Klasikoa. Eresbilen bilduak daude 2005etik. Oso bilduma ona.

Kontsulta eta Mailegua

Digitalizazioari esker, hemen nabaritu dugu ohitura aldaketa handiena:

Mailegua:

2001: 31.679
2002: 28.167
2003: 25.702
2004: 17.131
2005: 6.356
2006: 2.137
2007: 1.450

Egunean hiru aldiz joaten gara biltegira, eta eskatzen den guztia zerbitzarian digitalizatzen da.

Kontsultak erabiltzaileak pertsonalki egiten ditu bere lanpostuan; behar izanez gero Fonotekako langileek laguntzen diote.

Digitalizazioa

1996ko martxoan, zinta magnetofonikoa, kasettea, kartutxeroak, denak atzera geratu ziren. Platoak ere zuzeneko kontroleratik kendu genituen, soilik Fonotekan bat utzi genuelarik.

Teorikoki, **konpresio sistema berriekin** soinu kalitatea ia perfektua zen, edizioa erabat erraztu zen eta pilotzeko eta almagatzeko erraztasun handigoa genuen. Hala ere, berehala ikusi genuen Disko Magnetooptikoez bere arazoak ekartzen zituztela edota CD-Rom bat puskatuz gero informazio pila galtzen genuela. Ondorioz, dena bikoizten hasi ginen.

Honekin batera **Gestioaren informatizazioa** martxan jarri genuen. Digitalizazio prozesua hasterakoan, oso argi genuen eguneroko **produkzioarekin lotuta** joan behar zuela. Horretarako GDS («Gestión de Sonido») eta APL («Aplicación Programación Por Listas») izeneko programak erosi ziren.

Gestio sistema hauek MP2 izeneko fitxero konprimatuak erabiltzen zituzten. Hasieran disko gogor txiki bat (Gb 1) genuen. Eta musika programazioa 500 CDko robot batekin egiten genuen.

Baina berehala konturatu ginen **Musika Zerbitzari** handi bat genuela. Hau da zerbitzari horren historia laburra:

2000: 500 kanta Pop oso ezagunak: Beatles, Joe Cocker, Sting, Platters...

2001: 2.000 kanta EITB Irratia martxan jartzeko (2001eko ekainean). Batez ere euskal musika eta Pop.

2002-2007: 500 kanta galdu ondoren zerbitzari berri bat jarri genuen martxan. Euskadi Irratian eta Gaztean digitalizatuta zegoen fondo guztia bolkatu

genuen. Orain 68.000 artxibo ditugu on-line eta zerbitzua Irrati eta ETB guztiarentzat da, Donostian, Bilbon eta Gasteizen.

Musika aukera oso zabala da, beti eguneroko jardunera erabat lotua: Pop, Jazz, Klasikoa, Jaietako musika (Inauteriak, Gabonak...), Efektoak, «Topikoak» (Ezkontza, Lo Kantak...).

Gure kasuan, digitalizazioak **irradi berri bat** (EITB Irradia) sorrarazi zuela esan genezake.

Arazoak

Katalogazioa

CDU bezalako klasifikazio sistemek ez digute uzten gure eguneroko lana egiten, lau musika genero baino ez dutelako jasotzen: antzerkia, opera; erlijio-musika, musika abestua eta musika instrumentala. Ondorioz, guk asmatu behar izan dugu katalogazio modu berri bat.

Katalogazio berri honek orain arte ezagutzen ez ziren datuak behar zituen: kanta baten erritmoa, zarata maila, nolako «introa» duen, etab.

Planifikazio eza: eguneroko beharren arabera lan egiten dugu.

Dokumentu fisikoak

Jendeak euskarri fisikoa eskatzen du. Oraindik ez dira ohitu digitalera.

Internet

Bezera zorrotzagoa da: Interneten dena «eskuragarri» dago eta dena momentuan nahi du. («Claro De Luna» wikipedia.)

Formatu Aniztasuna

2003an 12 formatu zeuden. Gaur 100dik gora.

Normalizazioa falta da formatu digitaletan: MP2, MP3 (Frekuentzi desberdinak: 128, 192, 320...), MP4, M4a, FLAC, Ape, Ogg...

Konpresioak ekartzen duen arazoa: orijinala gorde beharra (Gure kasuan LP askok balio historikoa dutelako).

Gizonaren belarriaren efektu psikoakustikoaren arabera landutako konpresio sistemekin (MPeg 1 0Layer II), almagatzeko arazoa konpondu zen, baina hasieran pentsatzen ziren abantailak ez dira denak hain onak izan:

1. «Soinu kalitate perfektua»: Denek ez datoz bat honekin (Goio Torrontegi).
2. «Editatzeko erraztasuna zintak manipulatu gabe»: honekin batera zintak errez galtzeko arriskua sortu zen.

3. «Almazenatzeko erraztasun eta fiabilitatea»: Segurtasun kopiak behar dira gure esperientziak erakutsi digunez (500 kanta galdu).

Alde onak ere baditu, noski:

1. Gestio zentralizatua: Grabazio guztiak eskura ditugu.
2. Manipulazio akats gutxi: behin zinta ondo grabatuz gero, betirako erabilgarria da.
3. Benetan emititu dena kontrolatzeko aukera: batez ere publizitatean edo SGAE-ren zerrendak osatzeko.

Fonoteka Birtuala

2005ean hasi genuen, EITB osorako balioko duena. Sistema honek dena batu nahi du: fondo guztiak digitalizatu eta erabat eskuragarria izan dadin.

Arazoak:

- Lau Fonoteka zahar ditugu bakoitza bere lan sistema bereziarekin.
- Sistema eta datu base desberdin asko bata bestearekin konpatible ez direnak: GDS, Musicom, Oracle, Redakzio.